

BAROMFIAK

MÉHÉSZET ÉS SELYEMTENYÉSZTÉS.

BAROMFI-, MÉH- ÉS SELYEMTENYÉSZTÉSI SZAKLAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET BAROMFI-, MÉH- ÉS SELYEMTENYÉSZTÉSI SZAKOSZTÁLYÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ ELSEJÉN.

Előfizetési ára: Egész évre 2 forint.

Szerkeszti: RUBINEK GYULA,
az országos magy. gazdasági egyesület ügyvezető titkárja.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, üllői-ut (Köztelek).

Az országos magyar gazdasági egyesület és a baromfitenyésztési szakosztály tagjai tagdíj fejében és a „Köztelek“ előfizetői ingyen kapják. A baromfitenyésztési szakosztály tagdíja egész évre 4 frt. — Az orsz. magy. gazd. egyesület tagdíja egész évre 10 frt. — A „Köztelek“ előfizetési ára egész évre 10 frt.

TARTALOM.

	Oldal
Szakértekezlet a baromfitenyésztés ügyében.	5
Tárca. Kalkulus a baromfitenyésztés ügyében. Hreblay Emilné, Dedinszky Adél.	6
A tejhulladékok a baromfi táplálásban.	6
Élő és leölt baromfiak szállítása vasuton. Hortobágyi Lajos.	7
A költés arany szabályai. Grubiczy Géza.	8
Különfélék.	8
Egy czélszerű baromfi-ól. — A dátumos tyuktojások előnyei. — A méhek pihenése és alvása.	8

Szakértekezlet a baromfitenyésztés ügyében.

F. hó 12-én a földmivelésügyi miniszteriumban egy szakanket a baromfitenyésztés ügyével foglalkozott.

A szakértekezlet tárgyát ugyancsak egy a gödöllői koronauradalomban felállítandó minta baromfitenyésztés és ezzel kapcsolatos baromfitenyésztési szaktanfolyam képezte, amely utóbbinak czélja volna szakmunkások kiképzése.

Az értekezlet kedvező alkalmul szolgált arra, hogy általában a baromfitenyésztés helyzetéről igen érdekes vitának engedjen tért.

A baromfitenyésztés, a mióta gabonakivitelünk mind kisebb és kisebb mennyiségre szorítkozik, jelentőségben nagyon emelkedik.

A legutóbbi évek kivitele folyton emelkedőben van, a statisztika szerint baromfi és baromfiterményekben évenként több mint 20 millió frt értéket exportált monarchiánk. Ezen exportnak legnagyobb része Magyarországra esik. Ujabbban azonban, különösen Oroszország, mint minden téren, úgy a baromfikivitel terén is igen erős versenytársunkká fejlődött és tekintve az ottani extenzív viszonyokat és tekintve az ottani kormányzatnak kiváló értékét a mezőgazdaság érdekei iránt, Oroszország versenye téren egy igen komoly és számbaveendő tényezőt képez.

Ezen szakanketnek nemcsak gazda, de hivatalosan résztvevő tagjai is határozott kifejezést adtak annak, hogy bármily félelmetes is az orosz versenyfejlődése, a helyzet még korántsem kétségbeesítő.

A hus- és különösen a baromfi-fogyasztás állandó és gyors emelkedése mellett nem kell tartanunk attól, hogy baromfiaink és terményeink értékesítése

nehézségekbe ütköznek. Hogy azonban a versenyt sikerrel felvehessük, úgy a magyar gazda versenyképességét minden irányban fokoznunk kell, s mint minden nyers terménynél, úgy a baromfinál is nem a tenyésztés mikéntje, hanem az értékesítés mikéntje a fő. A baromfitenyésztés támogatásra nem szorul, mert különösen a baromfinál, minél extenzivebbek a viszonyok, annál sikeresebb a tenyésztés s minél extenzivebbek a viszonyok, annál kevesebb betegségeknek van kitéve a baromfi-állomány. Éppen azért igen sikerült találmánynak tartjuk az extenzív és intenzív viszonyoknak ama okszerű kapcsolatát, amely a napokban is említett „Hauer“-féle tenyésztés révén előáll, amidőn a baromfiakat szállítható baromfi-ólokban és a szabadban tenyésztve neveljük fel, amely nevelési rendszer mellett a fertőző betegségeknek pusztítása jóformán teljesen kizártnak tekinthető. De a mint említém, fő az értékesítés előmozdítása.

Tekintve azon körülményt, hogy baromfikivitelünk és általában baromfi-forgalmunk csakis az utóbbi években vett nagyobb lendületet, nem tehetünk a kormányzatnak szemrehányást az iránt, hogy a baromfi-tarifáknál s a vasuti szállítási eszközök terén nem volt elég figyelemmel a nagyfontosságú termelési érdekei iránt.

Erre vonatkozólag igen érdekes adatokat hallottunk az anketten. Így pl. mig Olaszország közepéből három nap alatt érkezik fel Berlinbe a baromfi-szállítmány, addig Budapestről 6 napra van szükség. Mig egy olasz baromfiszállító kocsiba 6—7 ezer darab élő tyúk fér, addig a magyar szállító kocsiba csak 1600 darab. Amíg az olasz kocsik úgy vannak berendezve, hogy a baromfiaknak a szállítás közben való etetése és itatása nem szükséges, addig a magyar kocsiba szállított baromfiak utközben is etetendők és itatandók, a minnek következménye azután az, hogy az ily etetések alkalmával igen sok baromfi vész el.

Ezek mindolyan körülmények, a melyek az élő baromfiaknak kivitele elélekedhetetlen gátakat emelnek és éppen azért a baromfiértékesítés előmozdi-

tása érdekében a vasuti szállítás terén volnának a legelső és legszükségesebb intézkedések fogatosítandók.

Az értekezleten erősen domborodott ki az az óhaj is, hogy a kormányzat, amennyiben a baromfitenyésztés irányítására befolyást óhajt gyakorolni, úgy a főszűly a tiszta magyar beltenyésztésre helyezendő, miután a magyar fajta tyúk kellő kiválasztás mellett hasznot hajtóbb, a magyar viszonyoknak leginkább megfelelő és a külföldi piacokon is eléggé keresett árucikk.

A külföldi tyukfajok tiszta tenyészete egyáltalában nem ajánlatos, keresztezésre is csak ott volnának felhasználandók, ahol a hazai fajta csenevész és csak hosszú idő multán lehetne egyedkiválasztás által a fajta minőségét versenyképessé emelni.

A gödöllői baromfitenyésztés felállítását és a baromfi szaktanfolyamok rendezését, szakmunkások kiképzését czéljából az értekezlet minden egyes tagja helyesléssel fogadta.

Az értekezlet lefolyásáról különben a következőkben számolhatunk be:

Az értekezleten Nemeskéri Kiss Pál államtitkár elnökölt, a melyben résztvettek:

Tormay Béla és Máday Izidor miniszteri tanácsosok, Sárosi Kappeller Ferenc min. osztálytanácsos, Pirkner János állattenyésztési-főfelügyelő, Darányi Béla az állami javak igazgatója, Deininger Imre a gödöllői korona uradalom igazgatója, Németh József miniszteri segéd titkár, Sierbán János állattenyésztési-felügyelő, Friedrich Géza uradalmi felügyelő, dr. Hutyra Ferenc és dr. Rátz István állatorvosi akadémia tanárok, Rubinek Gyula az OMGE.-, báró Nyáry Gyula az orsz. baromfitenyésztési egyesület képviselőjében, gróf Teleki József és neje, Raksányi Anna, Kopély Géza, Serfőző Géza, Szalay János, Hauer Géza, Puskás Gyula, Hauer Gyula és Partay Géza.

A vitát Tormay Béla miniszteri tanácsos vezette be és különösen az orosz és olasz versenynyel szemben teendő sürgős intézkedésekre mutatott rá.

A gödöllői telepnek tervezetét Pirkner János előadó terjesztette be megfelelő indoklás mellett.

Az értékesítés körül és a gödöllői baromfitenyésztés érdekében kifejtett vitában résztvettek:

Hauer Géza és Béla, Kopély Géza, báró Nyáry Gyula, dr. Rátz István, gróf Teleki József és Partay Géza.

A tejhulladékok a baromfi táplálásban.

Jóllehet hazánkban már több helyen felhasználják a vaj- és sajtgyártás hulladékait állatok táplálására, másról, mint borjak és sertések hizlalásáról nem igen emlékeztek meg eddig szaklapjaink, holott a szóba hozott hulladékokat tudtommal baromfi, névszerint pedig tyúk hizlalásban is értékesítik nálunk, de már bizonyára igen szórványosan vehetik igénybe egyéb szárnyas hizlalására és általában a baromfi felnevelésére, mert e felől még kevesebb olvasható szaklapjainkban.

Tekintettel pedig éppen arra, hogy e téren mi magyarok vajmi csekély tapasztalattal bírunk, sőt hogy erre vonatkozó ismereteink is vajmi hézagossak, talán nem végzek fölösleges munkát, mikor egy külföldi publikáció nyomán a következőket közzé teszem.

A tej hulladékai — t. i. az édes lefőzött tej, az édes tehénturó és savó — eltekintve itt a borju és malaczeveléstől és hizlalástól, haszonnal etethető fel valamennyi házi szárnyással és pedig nemcsak hizlalás, hanem nevelés czéljából is.

E hulladékoknak vegyi összetétele hozza magával, hogy csak egyéb anyagokkal keverten etethető haszonnal, mert egymagukban fehérje pocsékolással volnának csak nyújthatók és zsírban való szegénységük miatt különben se volnának egymagukban alkalmasak a felnevelés és hizlalás czéljára.

Rehbein, az említett külföldi publikáció írója, ki a baromfiaknak ily hulladékkal való táplálásával gyakorlatilag foglalkozott, külön tárgyalja a felnevelést és külön a hizlalást, akként, amint következik.

A) A tejhulladékok felhasználása baromfi-nevelésre.

A szárnyas állatok tartásában általában fődolog a tisztaság, mozgatás, szabadban való tartás, hidegtől való védelem, s pontos egyéb gondozás és ellátás, végre — különösen tyukoknál — a tulközeli rokonságban való tenyésztésnek kerülése.

Indokolt aztán két fajtanak a tartása, amennyiben így egyik jó tojó, a másik jó kotló csoportból választható ki, s ekként a tojáshozam jobb kiegyenlítést nyerhet, de czélszerű ez azért is, mert egyik-másik fajta husosodásra

s illetőleg hizásra fogékonyabb, mint egy harmadik vagy negyedik fajta.

1. Tyúknevelés.

A tojásból kikelt csirkéknek az első 24 órában enni adni fölösleges, a második naptól kezdve az első hét végeig adunk nekik tehénturóval összekevert pohánka vagy zabkását s italul édes lefőzött tejet; a 2-ik héten ugyanazt s mellette kenyérmorzsát, valami zöldséget és tiszta vizet; a 3-ik héten hasonlót, de még finom kukorica vagy árpadarát is; a 4-ik héten ugyanazt amit a 2-ikben, de mellette durvább darát s lágy eleségül sózott főtt burgonya és rozskorpából édes lefőzött tejjel elkevert kását, nem nagyon nedves állapotban; az 5-ik héten és tovább aztán ugyanoly takarmányt, aminőt a felnőtt tyúkok kapnak, pl. kenyérmorzsát, sós főtt burgonyát korpával és édes sovány tejjel, kásával keverve, konyhai hulladékot és szemes eleséget, ez utóbbit este, és ivóvizet.

A nyújtott lefőzött tejnek és egyéb takarmánynak mennyisége az állatok testnagyságától és fejlettségétől függ s mértékben meg sem adható; megjegyzendő azonban, hogy jólakásig kell nekik eleséget nyújtani, s a fiatalabbaknak naponta többször, mint az öregebbeknek és annyit, a mennyit pocsekölés nélkül felesznek. Figyelni kell még arra, hogy a soványtej savanyu állapotban ne kerüljön elibük.

2. Kácsa nevelés.

A kácsa nevelés leginkább ott fizeti ki magát, a hol a közelben folyó, vagy más víz áll rendelkezésre, a mennyiben ez a szaporulat disztlésére nézve is igen lényeges kellék.

A kácsa vagy tyúk által kiköltött pipék, ha az időjárás kedvezőtlen, 3—4 hétig a kotló gondozása alatt maradnak, kedvező időjárás esetén azonban 36 óra múlva a kikelés után vizre bocsáthatók.

Táplálásuk a következő:

Az első héten adunk nekik tén turót kenyér morzsát, édes soványtejben duzzasztott rizst aprított salátát s ivó vizet; a második héten ugyanezeket, de mellé főzött burgonyát és korpát édes sovány tejben kásával keverve, továbbá zöldség hulladékot s hus és zsiradék maradékot aprítva; a harmadik héten ugyanezt és szemes eleségül zabot s árpát; a 4-ik héttől kezdve tovább pedig ugyanoly eledelt a mirőt a felnőtt kácsáknak nyújtunk.

Vizgazdag vidékeken tavasztól őszig a kacsák kevés póttakarmányt igényelnek, a mennyiben ily helyeken elegendő és alkalmas táplálékot találnak, esti hazahajtáskor azonban még ez esetben is ajánlatos nekik némi magvas eledelt nyújtani.

3. Ludnevelés.

Amint a pipék a fészket elhagyták, adunk nekik az 1-ső és 2-ik héten kenyérmorzsát, aprított csalánt és salátát, édes soványtejet vagy tehénturót s ivóvizet, a 3-ik héten pedig megpótoljuk ez eleséget főtt burgonya és pohánka vagy zabdara kásával, avagy korpával, melyeket édes soványtejben keverünk el.

Különben a pipéket csak 6 nap eltelte után bocsátjuk a szabadba s csak 14 napos korukban a vizre. Négy hét múlva az öreg libákkal legelőre bocsáthatók, később a tarlóra s kihajtásuk előtt akkor kapnak korpát és burgonyát főzve és édes soványtejben elkeverve, délben répat vagdalva, este pedig némi szemes eleséget s mindenkor elegendő tiszta ivóvizet.

4. Pulyka nevelés.

A pulykanevelés nehézségekkel jár, mivel ez állatok az időváltozásokkal szemben felettebbényesek s különösen a kikelésük utáni első napokban a nedvesség, hideg és meleg iránt egyaránt nagyon érzékenyek. Emiatt szükséges őket jól védett, száraz helyen tartani és esőtől s napsugártól védeni. Takarmányozásukban is szigorú gondossággal kell eljárni s tekintettel gyenge emésztőképességükre, mindig friss, nem savanyu, meg nem romlott anyagokat kell nekik nyújtani és pedig kis adagokban, minél többször naponta, nevezetesen annál többször, minél fiatalabbak az állatok.

A tojásból kikelt csirkének czélszerű mindenekelőt rumba vagy pálinkába áztatott 3 szem magyar borsot adni s aztán az 1-ső héten keményre főzött tojásból és fiatal csalán és ürömből készült vagdaléket s édes sovány tejet; a 2-ik héten emellet pohánkakását, kenyérdarabokat s tiszta vizet, a 3-ik héten még tehénturót s pórhagyma és saláta vagdaléket.

Ezeket kívül a 2-ik héttől kezdve minden másodnap főtt husvagdaléket czélszerű nekik nyújtani, ez rájuk igen jótékony hatásu, délben pedig adni kell még főtt sós burgonyát. A 4-ik héttől kezdve naponta egyszer főtt tojás is nyújtandó, buza, zab vagy árpa többször is.

TÁRCZA.

Kalkulus a baromfitenyésztésben.

Az uram nagy tyukász hát én ebben is hűséges segítő-társam vagyok és kívánságához képest a lefolyt évben felszámítottam minden kiadást és bevételt, a mi előfordult a mi kis tyukgazdaságunkban.

Maradt az 1895-ik évről 10 tyukom és 1 kakasom. Ezek és az egész évi szaporulat, nem számítva a konyha és kerti hulladékot, elfogyasztottak az 1896. év folyamán:

10 hektoliter (buza, árpa, zab) ocsut, melyet ugyan nem kellett vennem, de értékét úgy számítottam, a mint itt eladogatják az ilyesmit, azaz 40 kr számkonkint 4 frt — kr.

5 hektoliter II-od osztályu buzát és árpát, hektoliterjét számítva 4 frtba 20 frt — kr.

6 mmázsa burgonyát a 1 frt 6 frt — kr.

Apróságokra kiadtam 1 frt 20 kr.

Kassáról a gazdasági intézetből hozattam 60 db plymouth tojást a 10 kr és a szállítási kiadások (cselédemet küldtem) 2 frt 8 frt — kr.

Összes kiadásom volt 39 frt 20 kr.

Bevételem volt:

Az alábbi havonta kimutatott tojáshozam szerint egész éven 1153 db tojás a 2 kr 23 frt 06 kr.

25 pár csirke (különbféle korban eladva és elfogyasztva a 50 kr. 12 frt 50 kr.

1897-re átvettem 12 db plymouth-jérezét, párját csak 2 frt 40 krba számítva 14 frt 40 kr.

1897-re átvettem 5 db szép plymouth-kakast, melyet a gazdasági egyület átvett 3 frtjával 15 frt — kr.

Összes bevétel volt 64 frt 96 kr.

Kiadásom volt 39 frt 20 kr.

Mutatkozik tiszta haszonnak 25 frt 76 kr.

Ez talán nem oly sok, hogy érte érdemes volna ezen cikket megírni, de én azt tapasztaltam, hogy ezen számadatokkal bebizonyítható haszonnal sokkalta nagyobb az a haszon, hogy mindig van egész éven át friss tojásom (a plymouth tojásokat én dbját 6 krjával adtam el, de az egész átlagban csak 2 frtjával számítottam, mert máskor meg 2 krnál olcsóbb itt a tojás), meg kéznél vágható csirkém, meg aztán az a kedvtelés is ér valamit, a mit az uram látok, ha eteti, kényeztetni az én kakasaimat.

Hát a tiz tyukocskám, melyek közül 5 db egy éves volt, 5 db meg 2—3 éves, hónapok

szerint a következőképpen szolgáltatotta be a járandóságot:

Január hónapban	10 db tojás.
Február	77 " "
Márczius	118 " "
Április	181 " "
Május	190 " "
Junius	170 " "
Julius	118 " "
Augusztus	94 " "
Szept.	84 " "
Október	52 " "
November	36 " "
Decz.	23 " "

Egész éven át összesen 1153 db tojás.

Ezen kis számadásból is látható, hogy a baromfitenyésztés még a városban is kifizeti magát, feltéve, hogy a tenyésztőnek legalább egy kis kertecske áll rendelkezésére, mert e nélkül bizony nyáron át igen bajos volna a baromfiakat tartani és az apró csibéket felnevelni. A saláta, takarmányrépalevél, gyom és sok másféle zöldség, fű igen sok hasznot hajt a baromfiakat tenyésztőnek.

Ez idén is pontosan feljegyzek minden kiadást, annál is inkább, mert tenyésztőnként 24 dbra egészítettük ki és plymouthon kívül tartunk kopasznyakuakat is, melyeket azonban csak az uram kedvel, én csak a szép, a szolid színű kakasaimat kedvelem.

Hrebay Emília. Dedinszky Adél.

Tizennégy napos koruk előtt a pulykafiakat a szabadba kibocsátani nem czélszerű s ekkor is csak az esetben, ha az időjárás kedvező s a meleg legalább is 16° R.

Mint a ludak, a fiatal pulykák is aztán tarlóra és szántásokra bocsáthatók, hol szemekhez, rovarokhoz, rovarléczákhoz juthatnak, melyek diszlésükre előnyösek.

Különbön tanácsos valamennyi növendékbaromfinak mészvegyületeket, avagy porrá tört tojáshéjat nyújtani az eleség közé keverten, mert ez csontvázuk erőteljes képződésére gyakorol jótékony befolyást.

B. A tejhulladékok felhasználása baromfi-hizalásra.

A hizalásra szánt baromfiakat nemük szerint 6—15 darabból álló csoportokban száraz, nem hideg, félsötét, oly ólba kell helyezni, mely előzetesen alaposan kitakarított, fertőtlenített, kimeszeltetett s az élősködő állatoktól megszabadított. Czélszerű a hórben élősködő állatokat a szárnyasok tolla közé hirtett rovarporral szintén megsemmisíteni, s elegendő tiszta vízzel állandóan gondoskodni.

1. Tyukhizalás.

A napjában 3-szor nyújtandó eleséget édes soványtejben kell megtőzni és pedig egyszerre az egész napi adagot s lehült állapotban kásaformában kell azt nyújtani, a szemes eleséget a 3 etetési időközben adván a hizóknak.

A következő takarmány mennyiségek közep nagyságu állatok számára valók s a hizalás 4 hétig tart.

Tíz fiatal, de kinőtt állatnak adandó egy napra:

az 1-ső héten 3 $\frac{1}{2}$ liter édes soványtej, 1 $\frac{1}{2}$ kiló dara, mely zabból vagy pohánkából és árpából áll és $\frac{1}{4}$ kiló korpával van kásává gyurva s $\frac{1}{4}$ kiló aljbuza szemes eledelül.

a 2-ik héten adni kell mintegy 4 liter édes sovány tej, 2 kiló darát, mely $\frac{1}{3}$ -ad részben tengeriből, $\frac{1}{3}$ -adban árpából, $\frac{1}{3}$ -adban zabból vagy pohánkából áll és $\frac{1}{4}$ -ed kiló aljbuza szemes eledelül;

a 3-ik héten adjunk mintegy 4 liter édes sovány tej, 2 kiló darát az előbb említett arányban s minőségben keverve és $\frac{1}{2}$ kiló aljbuza szemes eledelül;

a 4-ik héten ugyanazt, de $\frac{3}{4}$ -ed kiló aljbuza szemes eledelül.

2. Kácsa hizalás.

A dara édes sovány tejben szintén megfőzendő s naponta 4-szer kása alakban nyújtandó 3 héten keresztül és pedig ugyancsak 10 fiatal, de kinőtt állatnak naponta.

az 1-ső héten 5 liter édes soványtej, 1 $\frac{1}{2}$ kiló dara, felében zab, felében árpa; továbbá 1 $\frac{1}{2}$ kiló zuzott burgonya $\frac{1}{2}$ kiló korpával keverve. Mindez napközben, este pedig $\frac{1}{2}$ kiló zab szemes eledelül;

a 2-ik héten 6 liter édes soványtej, 3 $\frac{1}{2}$ kiló dara, mely $\frac{1}{6}$ -od részben zabból, $\frac{2}{6}$ -od részben tengeriből és $\frac{3}{6}$ -od részben árpából áll. Este $\frac{3}{4}$ -ed kiló zab szemes eledelül;

a 3-ik héten ugyanazt, de este szemes eledelül $\frac{1}{2}$ kiló zab.

Tiszta víz állandóan az állatok előtt álljon.

3. Ludhizalás.

A ludak tömődök. A tömés czéljára tiszta haluskák készítendők $\frac{1}{3}$ -ad részben tengeri, $\frac{1}{3}$ -adban árpa és $\frac{1}{3}$ -adban zabdarából úgy, hogy e darakeverékre forró édes sovány tej öntendő s gyúrással abból tészta készítendő. E tésztából azután sodrással 10 cm hosszú és 2 cm. vastag haluskákat formálunk, melyeket deszkán kiterítve meleg helyen megszáritunk.

A hizalás 4 hétig tart s ezalatt el kell, hogy fogyaszson minden egyes lud 20 liter édes sovány tej, s 20 kiló darát.

Kapnia kell tehát egy-egy ludnak naponta

az 1-ső héten mintegy 24 drb haluskát, egy-egy adagra tehát 4 drbot;

a 2-dik héten 36 haluskát, egy-egy adagra tehát 6-ot;

a 3-ik héten 48-at, egy-egy tömésre tehát 8-at;

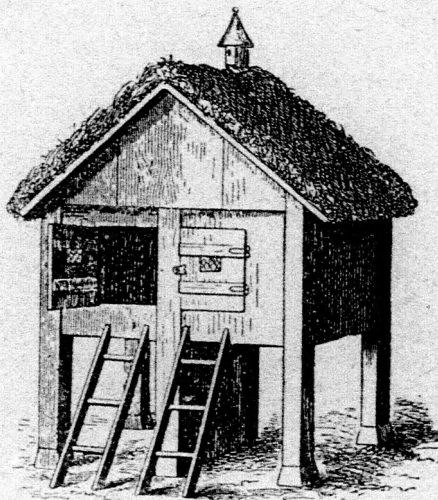
a 4-ik héten 60-at, egy-egy adagra tehát 10-et;

A haluskákat a tömésnél mindannyiszor édes sovány tejbe kell mártani, hogy sikamlósakká legyenek, azonkívül czélszerű minden tömés előtt és után egy-egy kanál ily tejet beönteni a ludnak és ivó vizet állandóan előttük kell tartani.

4. Pulykahizalás.

Ez állatok a hizalásnál, ha a felnevelésüknél mondottakat követjük, oly jó husban lesznek, hogy további 14 napi etetés után piacsképesekké tehetők. E 14 napi szemes etetés mellett 3-szor napjában nyújtandó nekik oly kása zerü etetés jóllakásig, amely áll $\frac{2}{3}$ rész tengeri, $\frac{1}{3}$ -ad rész árpalisztból, mely édes sovány tejjel van, nem nagyon nedves, darabos tésztává keverve.

M. K.



5. ábra. Czélszerű baromfiól.

Élő és leölt baromfiak szállítása vasuton.

Az élő baromfiak szállítására nézve a vasuti üzletszabályzat a következő határozmányokat írja elő.

Az állatok zsákokban, ketreczekben, ládákban s más efelékből szállítás végett csak akkor adhatók fel, ha a tartányok eléggé tágasak és szellősek.

A vasuti kocsiállatokkal a feladó által való túltömése állatkínzásnak tekintetik, minélfogva a túltömést okozó földad az idevágó törvények és szabályrendeletek szerinti büntetés alá esik.*)

Beteg állatok szállítása visszautasítható. A feladó ezen szabály figyelmen kívül hagyásából származó minden kárért felelős.

A feladó tartozik az állatokat a kocsiába berakni, valamint azok biztos elhelyezéséről gondoskodni. A kirakás az átvevő kötelessége.

Az élő baromfiak szállítási díjai következőleg szabattak ki:

I. Teherárúkért.

Élő ludak és pulykákért, melyek nem ketreczekben vagy más tartályokban, hanem szabadon adatnak fel, a szállítási díj legfeljebb 400 darabból álló falkánként — feltéve, hogy ily mennyiség egy kocsiába berakható — 2400

*) A magyarságot, melyvel ezen mondat szerkesztve van, feleljen a vasut. En a határozmányt szó szerint ism. tle. n. H. L.

kg. szabványsuly alapul vételével, a II. osztály díjtételei szerint számíttatik.

Ha a berakáshoz egy kocsinál több használtatik, a szállítási díj a fentemlített szabványsuly alapul vételével minden használt kocsiért külön számítandó.

Ha a feladott és egy fuvarlevélhez tartozó falka 400 darabot meghalad, és egy és ugyanazon kocsiiban helyeztetik el, akkor a 400 darabon felül minden darab 6 kg. sulylyal számíttatik.

Tehervonatokhoz szabadon feladott élő baromfiért, mely a vasut baromfikocsijaiban vagy baromfitaligáiban (a mennyiben ilyenek rendelkezésre bocsáthatók) továbbíttatik, a szállítási díj a baromfi tényleges sulyának, mely mérlegelés útján a göngysuly levonásával puhatoltatik ki és a hordozható baromfitaliga, illetve a használt baromfikocsi-szakasz göngysulyának összege után az I. rendes osztály szerint számíttatik.

Egy hordozható baromfitaliga göngysulyaként 250 kgr., a baromfikocsi egy-egy szakaszért pedig a használt szakasznak a kocsi feljegyzett göngysulya számíttatik a baromfi tényleges sulyához.

Ketreczekben, rekeszekben, zsákokban, kosarakban stb. feladott élő baromfiért a szállítási díj a tényleges suly után az I. oszt. szerint számíttatik, amennyiben a mérsékelt gyorsárú díjtételei szerint járó szállítási díjak olcsóbbaknak nem mutatkoznak.

II. Gyorsárúkért.

Élő baromfiak gyorsárúként való szállításánál a föntebbiek szerint a díjszámítás alapjául szolgáló sulyok után a mérsékelt gyorsárú díjtételei számíttatnak.

Leölt baromfiak szállításánál gyorsárúként való feladás esetén a mérsékelt gyorsárú-díjtételek, teherárúként való feladás esetén pedig bármily sulyban való feladás esetén a II. osztály díjtételei számíttatnak.

Ezek az élő és leölt baromfiak szállítási díjainak megállapítására vonatkozó általános szabályok.

Az Ausztriába, Németországba, Svájcba és ezeken tul rendelt kivitelre azonban, tekintettel azon versenyre, mely ezen kivitelnél Szerbia, Románia és Oroszország felől támasztatik, ezen verseny hathatósabb ellensúlyozása czéljából a m. kir. államvasutak igen messze menő díjleszállításokat engedélyeztek.

Igy leölt és élő baromfiakra gyorsárúként való szállításánál a mérsékelt gyorsárúdíjtételek helyett a II. teheráru osztály díjtételei számíttatik; egy év folyamán át legalább 12000 tonna elszállítás esetén pedig oly küldemények után, melyek a m. kir. államvasutak vonalain legalább 200 kilométert befutnak, a fennálló legolcsóbb díjtételekből Ausztriába rendelt küldeményeknél 15%, és a nyugati vámkülföldre rendelt küldeményeknél 20% további leszállítást engedélyeznek, szállítási díjkezdvevényben részesülnek továbbá a kivitelre szánt tojasküldemények is, a mennyiben ezekre a gyűjtőállomásokig és pedig Arad, Bács-Almás, Báltaszék, Eszék, Kecskemét, Kolozsvár, Kőbánya, Szabadka, Szeged és Jabok-Krapina-Tepliczig gyorsárúként való szállításánál a II. teheráru osztály díjtételei, teherárúként való szállításánál pedig az A) osztály díjtételei vannak engedélyezve.

Tájékoztatásul szolgáljon végül, hogy az élő állatok szállítására szükségelt teherkocsikat a feladási állomás főnökénél írásban vagy szóval kell megrendelni és pedig legalább 2 nappal a szállítás időpontja előtt, a szállítandó teheráru neme és a rendeltetési hely megnevezése mellett. A megrendelés alkalmával óvadék fejében kocsinként 4 frt 80 kr fizetendő le.

Hortobágyi Lajos.

A költetés aranyabályai.

Csak két éves tojók tojásait költessük ki, mert csak ezekből lesznek erőteljes életrevaló állatok. Az egy évesek után csak szükségéből költessünk.

Csak legfeljebb 10 napos tojásokat költessünk ki, mert bár a tojás 30 napig is megtartja csiraképességét, mégis ha sikeresen akarunk költetni, akkor ilyen tojásokat ültessünk el, mert az öregebb tojások kikéltése kérdéses.

Se felette nagy, se kicsiny tojásokat ne ültessünk meg. Mert a felette nagyok, rendszeren kétszékűek és azért nem kelnek ki, mivel mindkét székben életrekelvén az embryo, az erősebb a gyengébbet agyonszorítja, ez pedig elhalván, rothadó büzével a másik élő embrió megfullasztja. A felette kicsiny tojásokat pedig azért ne költessük ki, mert azokból rendszeren kis állatok fejlődnek. Már érve a fajtajához képest kicsiny tojásokat, mert pl. a Cochintyuknak aránylag kicsiny a tojása, mégis hatalmas állat fejlődik ki belőle.

Repedezett vagy rücskös, bibiresókos tojásokat ne költessünk ki, mivel a repedezett tojás csak a mesterséges költő gépben kel ki, a rücskös, bibiresókos tojás pedig, mivel abban a levegő nem igen cirkulálhat és a benne fejlődött csirke a bibiresókot folytán nehezen bírja magát a tojásból kivágni.

Csak tiszta szalmafészkekbe rakjuk a kiköltendő tojásokat, hogy a férgek ne bántsák a kottlót és páratlan számban, hogy jobban összeálljanak, legfeljebb a tyúk és tojásokhoz arányítva 15 dbot, mert ha többet teszünk alá, nem mind melegíti meg és nagyobb a tojásvesztésünk.

Csak olyan kottlót ültessünk meg a tojásokra, mely már egészen elkottlott, azaz, hogy a melléből a tollakat elhullatta vagy kitepte, mely a fészket hiven őrzi és mely az ember közeledtekor a fészkekben élénken viryog. Mert vannak kottlók, melyek ülnek is a fészken, de ez sok esetben nem az igazi kottlás, csak a tojás utáni elpihenés.

A tyukot csendes és felhomályos helyen ültessük meg, a hol zavarva ne legyen. A napnak bizonyos órájában vegyük le a fészkekről és etessük és itassuk meg és engedjük neki annyi időt, hogy magát kiürítse és homokban vagy földben meghemperegghessék és magát kinyújtózkodhassa, azután tegyük vissza a fészkeére. Ne órára bizzuk, hogy akkor hagyja el a fészket, mikor akarja, mert sokszor két nap is elmúlik, hogy fészkeéről le nem száll.

Kikeléskor nem szabad a csibét erőszakosan a tojásból kifejteni, mert ha a csibén csak a legkisebb vérzés áll be, az menthetlenül elpusztul, kivált ha még a tojásanyagot köldökén fel nem szivta. Hanem várni kell, míg a csibe maga-magától magát a tojásból ki nem vágja. A melyik csak nagynehezen kel ki az ugy sem életrevaló.

A csibéknek életük első huszonnégy vagy harminczhat órájában ne adjunk enni, mert ekkor még táplálja őket a tojásból a köldökön felszivott anyag és ennek a megemésztésével vannak elfoglalva.

Grubiczky Geyza.

KÜLÖNFÉLÉK.

Egy ezélszerű baromfiól. A baromfi-udvar főkélléke, hogy a gazdasági épületek által lehetőleg védve, továbbá talaja száraz és gyeves legyen. A baromfi-ólatok az épületek közelében kell felállítani, hogy így minden időben szemmel tarthassuk azokat. Sokan a tehénistálló falához építik a szárnyasok ólját, s azt egy kis ablak, vagy esatornával összeköttetésbe hozzák az istállóval, melynek melegéből ekként a tyukoknak is jut. Egy hirneves tenyésztő újabban egy igen praktikus tyukólat szerkesztett, mely mint az 5. ábrán látható, négy, esetleg hat erős oszlopon nyugvó, ékalku tetővel ellátott faalkotmány, s nem magasabb két méternél, s ennek folytán könnyen is hozzáférhető a tenyésztőnek. 20-30 drb tyukból álló állomány részére elégséges, ha négy négyszögmeternyi területre építjük az ólat, 100 drb tyukra elég 15 □ méternyi terület. A földolog mindenestre hogy száraz helyen állítsuk fel az ólat, melynek alsó része nincs beépítve s igen alkalmas árnyékos helyet nyújt nyáron az udvar szárnyasai részére a nap égető heve ellen s egyben kifutó és takarmányozási helyül is szolgál. A felső rész képezi a tulajdonképpeni ólat, amely a szükséghez mérten 4-6, esetleg több részre osztható s ablakokkal van ellátva, amelyekhez támasztott sűrűfoku létrákon juthatnak az állatok pihenő helyükre. Az épület falai cement, vagy mészvakolattal vannak befödve, hogy azokon egér, patkány vagy más ragadozó állatok egykönnyen be ne juthassanak. A falakat évenként 2-3-szor petroleummal vagy karbololdattal bekenjük, hogy az élősdiek, bogarak, poloskák el ne szaporodjanak, mert ezek a tyukok fejlődésére kártékonyan hatnak. Az ékalku tető szellőztető kéménnyel van ellátva, melyen keresztül az óla friss levegő jut. A belső része több részre van osztva, úgy, mint a költő, szaporító helyiségek és oly elkülönített helyre, amelyben póznákra állva, a tyukok az éjjelt töltik. A költőhelyiségben egymástól némi távolságra fészkeket állítunk fel s e célra kosarakat vagy ládakát lehet alkalmazni, melyek szalmával vagy szénával kibélelendők; időnkint fel is kell frissíteni a bélést, mert az élősdiek hamar szaporodnak itt. A fészkek elkülönítésének előnye, hogy számon vehetjük a tojóttyukokat s a nem szorgalmas tojót kimustrálhatjuk a konyha számára. Az ólat, mely olcsón állítható elő, a gazda maga is elkészítheti.

A méhek pihenése és alvása. Tudvalevő, hogy a méhek kora tavasztól őszig nem ismernek nyugvást, sőt maguk a méhkasban látszólag pihenők sem töltik tétlenül az időt, hanem eledelt készítenek, viaszt izzadnak, táplálkoznak és építenek. Ha elkövetkeznek a hűvös őszi és hideg téli idők, a méhek munkaképessége nagyon csökken, de még a legzordonabb téli időszakban sem csökken annyira, hogy teljes biztossággal konstatalható lenne az, miszerint a méhkasban a teljes nyugvás, tétlenség ideje beállott. Nem ismerik tehát a méhek a teljes nyugalmat még ebben az időben sem, folyton nyüzsögnek a kasokban, a mézsejtekhez közelebb levők kiszedik a mézet a sejtekből s a távolabb levőkhöz juttatják. Még a melegebb éghajlat alatt is, ahol tulajdonképpen tél alig van, a méhek bár aránylag nagyon rövid ideig, élvezik ezt a látszólagos nyugalmat. Hogy a méheknek e pihenésükben való megzavarása mennyi hátránnyal jár, azok munkaképességére nézve azt még ez ideig a pusztá megfigyelés útján megállapítani nem sikerült. Ez a téli nyugvás nem tetszhalál, vagy megdermedés, mint ezt sok méhészt állítja, sem pedig tulajdonképpeni alvás, hanem a szendernek egy neme, talán a hideg folytán a cselekvő képességnek a legkisebb mértékre való redukálása, mely állapot nagyobb hideg beálltával dermedtségbe csap át, könnyen vég-

zódhetik a méh elpusztulásával. Hogy a méhek szunnyadnak, jobban mondva szenderednek, ezt többször megfigyelték. Dr. Dzierzon szerint a méhek pihenése és alvása pusztán a zordonabb évszakra esik, a dolgozó méhikék nyáron mézhordás idején, éjjelenként abszolút nem alusznak, csak elpihennek a sejteken, a tulajdonképpeni alvás ideje a tél.

A herék mézfogyasztása. Collin megfigyelése szerint a herék a kasból való távozásuk előtt bőven étkeznek; szerinte 2138 kirepülő here sulya 500 gramm, míg ugyanezen sulyhoz a kaptárba visszatérő herékből csak 2300 szükséges. Eme nagy sulykülönbséget azonban nem egészen a méz fogyasztás adja, mert ebben befoglaltatik a herék ürüléke, továbbá a gáz- és gőzalakban eltávozó egyéb váladékok. Báró Berlepsch e tekintetben szintén végzett kísérleteket s ő még meglepőbb eredményt konstatalt s irataiban azt állítja, hogy igen számbavehető a herék mézfogyasztása, s hogy innen magyarázható az a mohóság, melylyel az anya megtermékenyülése után leöldösik a dolgozó méhek a heréket.

A galambtrágya. A baromfi trágyák között legjobb a galambtrágya, mely Wolf analízise szerint 17.6% légeny, 17.8% foszfor-savat, 10% kálit és 10% meszet tartalmaz. Alkatrészeinél fogva tehát a leggazdagabb trágyák egyike, mely felülmúl minden hatékony műtrágyát. Kivált a kertek trágyázásánál leghelyesebb a galambtrágyát felhasználni, gyümölcsfáknál a termés- és virágképzésre ható a galambtrágya. Alkalmazása őszkor, kiszórás által, a fakorona körül nyirkos bekapálás által történik, de épp oly előnyös higitott alakban is, melyet előzőleg hordóban feloldottunk.

A dátumos tyuktojások előnye. A tyuktojások nálunk összeszedetnek, tekintet nélkül azok korára. Az elébb tojt tojások a szakajtó, vagy láda fenekére kerülnek, a későbbiek pedig azok fölé. Így aztán nem is tudja a gazdaszszony tojásai korát, csak úgy gondolomra mondja. Másként áll ez, ha a tojásokat dátummal látjuk el. Mert ha dátummal látjuk el, vagyis mikor a tyúk a tojást megtojta, a tojás napját és hónapját a tojásra rájegyezzük, akkor az a gazdaszszony, ki a tojásokból költetni akar, napra tudja tojásainak korát és nem teszi ki magát azon veszélynek, hogy elállott, régi tojást tesz a kottló alá kiköltetés végett. A ki pedig fogyasztja a tojást, az tetszése szerint válogathat a régiek és a frissek között, mert rajtuk van a dátum. Az eladásnál pedig felmegy az ilyen dátummal ellátott friss tojások ára, nem ugyan a tojáskereskedőknél, hanem a fogyasztóknál. A németek ugy szokták dátummal ellátni tojásaikat, hogy gömbölyű papirosokra, melyet a tojásra ragasztanak, arra írják fel a dátumot; ezek a papirosok rendszerint nyomtatványok és úgy árultatnak a papirkereskedésekben, mint a pecsétek. Némely tenyésztő pláne egész címét rányomtatja ezen papirosokra. Ez nagy luxus, ezt a mi tojásaink ára fedezi. Legegyszerűbb, ha a tojásokat tintával vagy írónnal jegyezzük meg, ráírván a tojás hónapját és napját, így például II/3, vagyis február 3-án. A tojásnak emígyen való megírása annak csiraképességének nem árt. De lehet még azt is a tojásra írni, hogy melyik tyuktól származik vagyis melyik tyúk tojta. Így ráírhatjuk a tojásra, hogy a sárga, a hamvas, a kendermagos, a fehér stb. És így tudhatjuk, hogy melyik tyúk után akarunk szaporítani. A minék azon gyakorlati haszna van, hogy a tyukok tojókéességüket ivadékaikra átörökítik, mert ez belső tulajdonság, nem mint a kakasnál, a mely a termékenyítésnél ivadékaikra főképpen külső formáját, teste sulyát átörökíti.

Az orsz. magyar gazd. egyesület tulajdona.

